

מעדני אשר

שאלות והקירות בענייני פרשת השבוע

ז"ל ע"י מכון "מעדני אשר" בית שמש

שמחת תורה

שנת תשפ"ד

שנת 21

לממלכת התורה

מעדני אשר

גליון תתקס"ה

מדוע רק במצות הכנסת ספר תורה נוהגים לרקוד ולשמוח?

יש להקשות: מדוע רק במצות הכנסת ספר תורה נוהגים לרקוד ולשמוח בשמחה יתירה שזוכים לקיים מצוה דאורייתא, הרי יש תרי"ג מצוות ומדוע בשום מצוה אין רואים את הרקודים והשמחה גדולה, מעדני אשר.

איכא כמה תרוצים

א. ע"פ מה דאיתא במשנה תענית כ"ו ע"מ ב' ביום חתונתו זה מתן תורה, דדרך התורה הקדושה זכינו לכה קרבה יתירה להתחתן עם התורה ולקבל כזה קרבת אלוהים, לכן רוקדים ומפזפים בכל הכוח, מעדני אשר.

ב. ע"פ מה דאיתא בגמ' מילה לא עמוד ב', תענית כ"ז ע"מ ב' כתיב בראשית ט"ו ויאמר ה' אלהים במה אדע כי אירשנה, אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם שמא חס ושלוש ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה, אמר לו לאו, אמר לפני, רבוננו של עולם, במה אדע, אמר לו קחה לי עגלה משלשת וגו', אמר לפניו רבוננו של עולם, תינה בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם, אמר לו כבר תקנתי להם סדר קרבנות, כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן, ומוחל אני על כל עונותיהם.

וידוע מה שפירש המהרש"א תענית כ"ז את הפסוק: לולא תורתך שעשעי אז אבדתי בעיני, דהיינו בלי התורה אז היתי נאבד בזמן החורבן.

ג. ע"פ האור החיים הקדוש פרשת עקב פרק ז' פסוק י"ב שצריך שילמוד התורה בשמחה ולא בעצבות, לכן אנו שמחים כי ללמוד בלי שמחה א

האם אסור לעשות סיום מסכתא בשמחת תורה כיון דאין מערבין

שמחה בשמחה?

יש לחקור האם יש איסור לעשות מעמד סיום הש"ס ביום טוב שמחת תורה כיון דקימ"ל מ"ק ח' ע"מ ב' דאין מערבין שמחה בשמחה.

הנה בשו"ת מהרש"ם חלק ו' סימ ז' הסתפק האם מותר לעשות סיום מסכתא ביום טוב כיון דאין מערבין שמחה בשמחה

ומסיק דמותר: דבפעולה אחת ומקיים ב' דברים ליכא איסור של אין מערבין שמחה בשמחה לכך מותר לעשות סעודת סיום ולקיים ב' דברים.

ובקרן אורה מ"ק ח' ע"מ ב' הביא ראייה: מהא דאיתא בש"ע אור"ח סימן תרס"ט, וכן ברמ"א שם דבשמחת תורה מסימים את התורה, ועושים סעודה לכבודה של תורה, וקשה איך מותר לעשות כן הרי אין מערבין שמחה בשמחה, חזינן דמותר לעשות סעודת סיום ביו"ט.

ואיכא כמה טעמים באחרונים למה מותר

א. דווקא בב' מצוות דתרי מילי נינהו כגון שמחת החג ושמחת נשואי אשה אז אמרינן אין מערבין שמחה בשמחה, משא"כ שמחת החג בשמחת תורה, ושמחת התורה חדא מילתא נינהו, כי אם ישמח רק במאכל ומשתה לא קיים המצוה רק צריך לשמוח בתוכן החג, והשמחה שאנו שמחים ביום זה עם החג היא בקרבנות אל ה', וזהו רק ע"י התורה א"כ חדא שמחה היא,

כך כתב הגר"ש אוריבסקי זצ"ל מובא בהליכות שלמה על מועדים פרק עשרים ואחד הערה 19.

ב. בפעולה אחת ומקיים ב' דברים ליכא איסור של אין מערבין שמחה בשמחה לכך מותר לעשות סעודת סיום ביו"ט, כך כתב בשו"ת מהרש"ם ח"ו סימן ז'.

ג. לפי מה שכתב התוס' מ"ק ח' ע"ב דטעם הדבר שאין מערבין שמחה בשמחה, היינו טעמא דאין עושין מצות חבילות כדי שיהא לבו פנוי, ובאחרונים

ה"ה ט"ה ס"ה ח"ב סימן מ"ח ובשו"ת אבני הפזי סימן ט"ו, ובשו"ת בית שערם אור"ח סימן נ"ג, וכן בשו"ת שארית יתירה אור"ח סימן ט"ז, וכן בשו"ת צבי תפארת סימן פ"ב, ובהגהות מהרש"ם עירובין ל"ב ע"א, וכן בשו"ת דברי יציב אור"ח סימן ק"ק, שו"ת מהר"ל זסקין כתבים סימן ק"ח ס"ק ה', שו"ת דובב משרים ח"א סימן ט', כתבו

דכונת התוס' משום דמצות צריכות כונה, ואין יכולים לכוין ב' כונות כאחד, א"כ במידי דאכילה דכתב הר"ן פ"ג דראש השנה שלא בעינן כונה, עושין שפיר מצות חבילות לפי זה אתי שפיר שהסעודות שעושים ליכא איסור מצות חבילות, אבל עדיין צ"ע עצם השמחה איך מותר, ושמא שמחה כזה בלא סעודה לא חשיב עירוב שמחה.

ד. בלא שמחת התורה ליכא כלל שמחה דהשתא ליכא שמחה, א"כ א"א לקיים מצוות שמחה בלא שמחת התורה א"כ חדא מילתא היא, ובחדא מילתא לא אמרינן אין מערבין שמחה בשמחה, כך תירץ בשו"ת משנה שכיר אור"ח סימן ק"מ, ועיין ביאור הלכה סימן תר"מ ס"ק ו'.

ברכת מזל טוב

לידידינו העומד לימין המערכת בכל עת בעצה ובמעש

הגאון המפורסם רבי מרדכי הלל זלמן ראטה שליט"א לונדון

גאב"ד ווידיטשקא

לרגל הרחבת בית המדרש המרכזי בלונדון

ששמו הטוב הולך לפניו למגדול אור של תורה ותפילה

ורבים מהיהדות החרדית בלונדון קבעו את תפילתם ותורתם שם

יהא רעוא שתשרה שכינה במעשי ידיו

וימשיך במפעליו הכבירים להרבנות תורה והוראה בישראל

ברכת מזל טוב לידידינו העומד לימין המערכת בכל עת

הרב מנחם מנדל פיינגנעבוים שליט"א בארא פארק

לרגל שמחת אירוסי נכדו

ידידינו הבה"ח המופלג בתויר"ש כמר יעקב מרדכי נ"ו

בן לבנו ידידינו הרה"ג רבי יחזקאל שליט"א ירושלים

עב"ג בת הרה"ג רבי יהודה הנדלר שליט"א ירושלים

יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים

יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

העומד לימין המערכת כל עת

הגאון שמואל נוטיס שליט"א ירושלים

לזיכוי רבבות לרגל שמחת תורה

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

ויצליח בכל אשר יפנה

האם יש איסור ללמוד תורה בלא שמחה?

בפרשת עקב זי"ב על הפסוק והיה עקב תשמעון כתב האור החיים חידוש גדול אין והיה אלא לשון שמחה כמו שמבואר במדרש נתכוין שצריך שילמוד התורה בשמחה ולא בעצבון כי דברי תורה אסורין לאל. **הנה מדברי קדשו:** אנו למדים דבר חדש דטעם האיסור לאבל ללמוד תורה הוא משום שאינו יכול ללמוד בשמחה ואסור ללמוד תורה בלא שמחה.

יש להקשות: מדוע דברים הרעים מותר ללמוד ולהרבה פוסקים לא רק שמוותר ללמוד עיין שו"ת דברי יציב אור"ח סימן רמ"ד אלא שיש לו נמי חיוב ללמוד בדברים הרעים וכי זה אינו תורה.

נראה לתרץ: דעל דברים הרעים מעיקרא ליכא עלייהו דינא דילמד בשמחה, דכיון דלא שייך שילמד האדם בשמחה ליכא חיובא עליהם.

מעדני אשר: לפי שיטת רבינו האור החיים הקדוש, אפשר ליישב קושיא חמורה שנתחבטו בזה האחרונים, דהנה קימ"ל יור"ד סימן שע"ח דאבל מותר לאכול בשר ולשתות יין, וקשה הרי בשר ויין נמי מביאים שמחה לאדם כמו דמבואר בגמ' פסחים ק"ט ע"א אין שמחה אלא בבשר ויין, א"כ מדוע מותר, מאי שנא מלימוד התורה שאסור משום דגורמת שמחה לאדם, כך מקשה בשו"ת משפט צדק חלק ב' סימן מ"ז, וכן בגשר החיים חלק ב' סימן ט"ז ולפי שיטת האור החיים אתי שפיר דאבל שמוותר בבשר ויין לפי שאינו אסור בתלמוד תורה מדין שמחה שהתלמוד תורה משמח אותו, כיון דהויא רק שמחה פנימית ולא אסרוה חז"ל, דהרי מותרק בבשר ויין אלא דאסור בתלמוד תורה מטעם דצריך ללמוד בשמחה והוא אינו יכול לשמוח.

ועוד קושיא חמורה אפשר ליישב: דהנה איתא בירושלמי מ"ק פרק ג' הלכה ה' דאם האבל להוט אל למודו מותר לו ללמוד והובא בבית יוסף יור"ד סימן שפ"ד וקשה מהו ההיתר הרי כשהוא להוט אחריו יש לו יותר שמחה בלימודו, ולפי דברי האור החיים אתי שפיר דהרי כל טעם האיסור כיון דאינו יכול לשמוח, אבל מי שלהוט אחר לימודו הרי דיכול לתגבר על צעריו ויש לו שמחה לכן מותר, כך כתב בספר עיטורי חיים על האור החיים בפרשת עקב

ובענין חשיבות לימוד התורה בשמחה כתב המאירי שבת ל' ע"ב **אע"פ שראוי לאדם לעמוד נכנע ושפל רוח ראוי לו להעמיד עצמו בשמחה לקיים מצותיו ולמה שיגיעו מן השלמות שאין השכינה שורה מתוך עצבות, שהעצבון מטמטם את הלב וסותם שבילי ההכנה.**

וכן כתב האגלי טל בהקדמה קצת בני אדם טועים מדרך השכל, בענין לימוד התורה, ואומרים כי הלומד ש"ס ופוסקים ומחדש חידושים ושמוח ומתענג בלימודו, אין זה לימוד תורה לשמה כל כך, כמו שאם היה לומד בפשטות שאין לו מהלימוד שום תענוג, והוא רק לשם מצוה, אבל המתענג מלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו, ובאמת שזוהו טעות גמור, ואדרבה זהו עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמוח ומתענג בלימודו, שאז דברי תורה נבלעים בדמו, ונעשה דבוק בתורה הקדושה, וכן אומרים בברכת קריאת שמע של ערבית, "ונשמח ונעלוז בדברי תלמוד תורתך."

באיזה חלק מהגוף נכנס התורה שלומדים?

כתוב בפסוק תהילים מ' ט' **ותורתך בתוך מעי**

יש להקשות: ממתני נכנס תורה למעים, הרי התורה נשמר במוח ובלב.

הנה במדרש פסיקתא דרב כהנא פסקא י' עשר תעשר **מקשה קושיא הנ"ל** וז"ל א"ר אחא בר עולא יש תורה בתוך מעיים, לא כך כתוב על לבם אכתבנה ירמיה ל"א ל"ב אלא אמר דוד יבא עלי, אם ירד דבר בתוך מעיי, עד שלא עשרתי אותו.

ובאור החיים הקדוש פרשת אחרי י"ח ב' **תירץ באופן נפלא:** מה שנתכוין לומר דוד המלך ותורתך בתוך מעי, הכוונה היא שמרוב דביקותו באדון האדונים יתברך שמו לעד, עד שגם הלב נתהפך לעשות כמעשה הנשמה שבא החפץ בו והתאוה לעשות רצונו יתברך, ואומר ותורתך בתוך מעי, פירוש לרוב חשק עבודת הקודש עד שמרגיש בלומדו תורת ה' כאילו אוכל וממלא בני מעיו ממזון טבעי.

מעדני אשר: לפי דבריו אפשר להבין את דברי הרמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ד' הלכה י"ג אני אומר שאין ראוי לטייל בפרדס אלא מי שנתמלא כריסו לחם ובשר, ולחם ובשר הוא לידע האסור והמותר וכיוצא בהם משאר המצות, וקשה מאמתית התורה נכנסת לכרס, ולפי הנ"ל אתי שפיר.

והרה"ק מקצאק זי"ע תירץ באופן נפלא: דבאכילה רואים דבר מעניין שאפילו כבר אכל, אף פעם לא שבע, וטעם הדבר דהקב"ה ברא את הטבע של המעיים שאף פעם לא שבע, לכן אמר דוד המלך שאם יהודי רוצה לגדול תלמיד חכם שירגיש בעצמו שהכל מה שלמד נכנס למעים, א"כ אף פעם לא יהא שבע וילמד עוד ועוד.

ויסוד זה ראיתי בבת עין פרשת כי תבא שכתב דכתוב בקהלת "אין אדם מת וחצי תאוותו ביד" וטעם הדבר כדי שיהא לו יסורים ותמיד משתוקק לטוב, אבל אנשים פשוטים היסורים שלהם הם בתאוות שרוצים עוד ועוד, אבל צדיקים בגשמיות מסתפקים במועט כמו שאמר יעקב בפרשת וישלח "וכי יש לי כול" אבל ברוחניות רוצים עוד ועוד, וזה הפרוש בפסוק תהילים צ"ד י"ב **"אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו"** אשרי האדם שכל היסורים שלו בעולם הם ברוחניות שלא מספיק ללמוד ורוצה עוד ועוד.

האם ביו"ט יש חיוב דאורייתא ללמוד משום חיוב שמחה?

הנה בשאגת אריה סימן ס"ט כתב דביו"ט חוץ מהחיוב שיש ללמוד כל יום, יש חיוב דאורייתא מיוחד ללמוד משום חיוב שמחה שיש ביום טוב, דתורה משמחת כמו דכתיב פקודי ה' ישירים משמחי לב.

ומקשה: א"כ מדוע בגמ' פסחים ס"ח ע"מ ב' וכן ביצה ט"ו ע"מ ב' אמרינן חלקיהו חציו לאכילה ושתיה וחציו לביהמ"ד ויליף לה מקרא כתוב אחד אומר עצרת לה' אלהיך וכתוב אחד אומר עצרת תהיה לכם הא כיצד חלקיהו כו' מדוע צריך קרא לזה תיפוק ליה משום מצות שמח.

ומתרץ: דאי לאו האי קרא ה"א דאע"ג דמחוייב ב"ט בכל מיני שמחות ודברי תורה בכלל אפ"ה בכ"ש בין רב בין מעט סגי להו כמו שאר שמחות דסגי להו אם משמח א"ע בהן אפי' זמן מועט קמ"ל קרא דחציו לה' דת"ת כנגד כולן וחציו לשאר כל השמחות וחציו לת"ת לחוד.

ומסיק: דרק לאנשים שחייבין בת"ת הוא דשמחה לאיש במענה פיו של תלמוד תורה דיש לו שמחה במה שעוסק בתורה ומקיים מצות המקום במצוה החביבה ושקולה לפני המקום כנגד כל המצות, אבל נשים שאינן חייבות בת"ת אין להן בהן משום שמחה כלל, עיין במהרש"א פסחים ס"ח ע"מ ב'.

ובגודל חיוב ללמוד ביום טוב כתב בפלא יועץ את חול המועד **דבר נורא** וז"ל וידוע מה שפרשו הקדמונים בפסוק תהלים ע"ה ג' **"כי אקח מועד אני מישירים אשפוט"** כי אשר יש להם טענה שאינם יכולים לעסק בתורה מחמת טרדתם על המחיה ועל הכלכלה, חל המועד הוא תברתהון והיא מקטע רגליהון ומחיתבן כיון שאז אינו עסוק ואפילו הכי אינו לומד.

ויסוד זה כתב במהרש"א חידושי אגדות סנהדרין צ"ב עמוד א' על הא דאיתא בגמ' אמר רבי אלעזר כל בית שאין דברי תורה נשמעים בו בלילה אש אוכלתו, וז"ל איירי בבעל הבית שאינו ת"ח ואם אין דברי תורה נשמעים בביתו בלילה דאפשר ביום מתוך עסקיו של בעל הבית אי אפשר ללמוד בביתו אבל בלילה שבעל הבית פנוי מעסקיו ואין דברי תורה נשמעים בו, **חזינן מדבריו דבשעת הפנאי שאדם אינו לומד אז הויא סכנה גדולה לכן ביום טוב וחול המועד החיוב שלא לבטל כלל**

מעדני אשר: אפשר דזה כוונת הגמ' שבת ל"א אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, והקשו בתוס' קדושין מ' ע"ב, סנהדרין ז' ע"א הרי בגמ' אמרינן דאין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה, א"כ איך אמרינן דדבר ראשון שואלים אותו על נשאת ונתת באמונה ע"ש מה שתרצו לפי הנ"ל אתי שפיר דהתירוץ הראשון שאדם מתרץ עצמו שאינו לומד משום דהוא עסוק, לכן שואלים אותו שאלה הראשונה נתת ונתת באמונה עבדת ביום טוב ואז בודאי התשובה שאינו עובד א"כ מדוע אתה לא בא ללמוד.

והנה החפץ חיים עה"ת בפרשת כי תצא כתב כשאדם אינו לומד כשיש לו זמן אז מקבל גם עונש על הימים שהיה אונס דמגלה דעתו שזה ניחא ליה הביטול תורה וזבה מבאר המשנה אבות פרק ד' משנה ד' **"אם בטלת מן התורה יש בטלים הרבה כנגדך"** דכל הזמן שאדם עמל לפרנסתו נחשב לו כאונס ואין נענש על ביטול תורה על זמן ההוא, אבל אם הוא בטל מן התורה גם כשהוא פנוי ללמוד, ואז אינו לומד, יש לו בטלים הרבה גם על הזמן שהיה אנוס וטרוד בפרנסתו, לכן מי שמבטל תורה במועדים שזה זמן פנוי ללימוד זה יכול לקטרג על הביטול תורה של כל השנה.

וכן כתב בגליוני הש"ס ב"ב ד' ע"ב על הא דאמרינן התם בגמ' דאדם שהקיפו אותו משלש רוחותיו, ועמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל, וברש"י שם דכיון דגדר את הצד הפתוח גליה דעתיה דניחא ליה, כתב וז"ל ראיתי בספר אחד דמדקדק מכאן דהמבטל תלמוד תורה בזמן שיש לו פנאי ללמוד, יוצרך ליתן דין גם על הזמן שאין לו פנאי.

מעדני אשר: אפשר לומר דמי שאינו לומד במועדים, הויא בכלל הא דאמרינן בגמ' פסחים דף ק"ח עמוד א' **מר רב** ששת משום רבי אלעזר בן עזריה כל המבזה את המועדות כאילו עובד עבודה זרה, וכו' דכיון דאמרינן בגמ' ירושלמי פ"ב דמ"ק מובא בתוס' חגיגה י"ח ע"מ א' כלום אסרו במלאכה בחש"מ אלא שיהו אוכלים ושותים והיו יגיעין בתורה והן אוכלים ושותים ופוחזין, דכל החול המועד ניתן כדי שיתעסקו בתורה, א"כ מי שאינו לומד במועד הויא בכלל מבזה את המועדות כיון דכל המועד ניתן כדי שיוכלו ללמוד, ועיין ברשב"ם פסחים ק"ח דכתב מבזה את המועדות דקושה מלאכה בחולו של מועד, וכן גם מפרש רבינו יונה במסכת אבות פרק ג' משנה י"א. אולם רש"י במסכת אבות מוסיף עוד פירוש שנוהג בהם מנהג חול באכילה ושתיה. והרמב"ם בהלכות יום טוב פרק ו' הלכה ט"ז מפרש מבזה את המועדות שאינו מקיים דין כבוד יום טוב, ומשמע שמפרש דין זה רק על יום טוב עצמו ולא על חול המועד.

משיב בהלכה

מדור זה נדבך תעריך ע"י ידידת ר' מורדכי זיסקינד הגר שליט"א - מנהגין
משיב בהלכה שיען ודיעת ההלכה | כל ההלכות הם משיב'ע ומשנה ברורה

שאלות מרתקות בעניני לימוד התורה מתוך ספרי מעדני אשר

- א. איזה איסור מותר לקטן לעבור לכתחילה בשבת כיון דאין לו שמחה מלימוד התורה?
- ב. האם במצות לימוד התורה לא אמרינן מצות לאו ליהנות ניתנו ומה נפק"צ לגבי אור"ח, יור"ד, חו"מ?
- ג. האם תורה שלומדים בלא שמחה אינו מגין על האדם מפרעניות?
- ד. מדוע על כל מצוות כופין מי שאינו רוצה ללמוד, ועל לימוד התורה אין כופין?
- ה. מדוע לימוד התורה נמשלה למים ולא לשאר משקים מתוקים?
- ו. האם על מצות תלמוד תורה חייבים לבזבז יותר מחומש?
- ז. איך יכול להיות שלימוד התורה מחליש כוחו של האדם, הרי אמרינן דהתורה מרפא את האדם?
- ח. האם לימוד בקיאות בלא עיון נמי מתשת כוחו של אדם?
- ט. האם תורה לשמה אינה מתשת כוחו של אדם?
- י. האם אשה מצווה במצות כתיבת ספר תורה?
- יא. האם מותר לתת לגוי לרקוד עם ספר תורה בשמחת תורה?
- יב. האם ספר תורה פסול שנפל האם צריך לצום?

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערוך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמ"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמ"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקלד במייל כך כי זה ייכנס בעזה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. – שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'.

מדוע תיקנו להתפלל שהתורה יהא מתוק

וכי היכן מצאנו שדבר שבמציאות מתוק מתפללים שיהא מתוק?
איתא בגמ' ברכות י"א ע"מ ב' דאחד מברכת התורה שתיקנו לומר בכל יום זה והערב לנו ה' אלקינו את דברי תורתך בפינו וכו'.

וברש"י שם הערב נא ה' אלהינו יערבו עלינו לעסוק בהם מאהבה.
ובט"ז אורה חיים סימן מ"ז כתב יש לכוון כשאומר והערב נא שתהיה התורה מתוקה עלינו שנתעסק בה לשמה ולא לכוונה אחרת חלילה.
יש להקשות: כיון שתורה מתוקה בעצמה כדכתיב תהילים י"ט י"א "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים", וכן כתוב ק"ט ק"ג "מה נמלצו לחכי אמרתך מדבש לפי" מה צריך לבקש שזה יהא מתוק, וכי מצאנו שאדם מבקש מהקב"ה על דבר מתוק שיהא מתוק, הרי זה במציאות מתוק,
איכא כמה תרוצים

א. ע"פ מה שאמר הרב הגאון מ"ה יעקב יוסף הכהן אף על פי שמימי התורה בודאי מתוקים מדבש ונופת צופים, על כל זה נדמה להם למר והטעם כי מרים הם, הם המרים מחמת חולשת העונות רחמנא ליצלן כמו החולה אשר כל טעם מתוק ידמה לו למר כן הוא בחולי הנפשות כמו שכתוב בפסוק ישעיה ה' כ' "שמים מר למתוק ומתוק למר" והיינו שנתהפך עליו מתיקות ועריבות התורה למר ואינו יכול לשתות מהם להחיות את נפשו ועל ידי זה לא זכה נעשה לו וכו' וכמו שדרשו חז"ל תענית ז' א' על פסוק דברים ל"ב ב' יערוף כמטר לקחי וגו' כי צריך להתפלל על זה דבתורה יש בה מים מתוקים ומים המרים, וצריך להתפלל ולבקש זה מאת ה' שיטעום תורתו המים מתוקים וערבים וזהו ברכת והערב נא, כך תירץ בדגל מחנה אפרים פרשת בשלח.
ב. לפעמים יקשה לנו השתוות ואחדות דברי תורה שבכתב עם דעת מקבלי תורה שבע"פ, ולא ימתוק לחיך לנטוט מפשרטי המקראות כפי מובנם בהשקפה ראשונה בדרך מהלכי הפשט המיוסד על יסודי הלשון ולשמעו דעת רבותינו בעלי התלמוד שאין הוכחתם ברורה לחולשת השגתינו, לכן נשפוך שיחנו לפני החונן לאדם דעת ית"ש, הערב דברי תורתך בפינו, שיערבו וימתקו גם לחכנו למצוא נועם העליון להבין דעת התורה שבע"פ בדברי התורה שבכתב עצמם, להשוותם יחד ולאחדם באחדות גמורה, עד שלא יהיה הבדל אצלנו בין אמתת הפשט לאמתת הדרש, דברי התורה שבכתב יערבו וימתקו לנו עם דברי התורה שבפינו, שיאורו עינינו לראות בעומק ים התורה שבכתב את פניני התבונה שבתורה שבע"פ להבין בסתר מליצות התורה שבכתב בעצמה את כל אשר למדונו רבותינו מקבלי התורה שבע"פ, עפ"י מדות התורה המדקדקת אחר כל מלה ומלה אות ואות קוץ וקוץ על אמתת עומק ענינם, אשרי האיש הזוכה למעלה זו, כך תירץ בהקדמה לספר הכתב והקבלה.
ג. כיון שהתורה היא מתוק, א"כ עלול ללמוד רק משום המתקנות, ואע"פ שמותר ללמוד שלא לשמה, מ"מ אין זה עיקר התכלית לכן מבקשים שתעשה את זה לנו מתוק, מ"מ שנהיה לומדי תורתך לשמה לשם שמים, כך תירץ בדברי שאול לבעל השואל ומשיב.

הנה איתא במדרש פרשת כי תשא פרשה מ"א אר"ש בן לקיש כל מי שהוא מוציא דברי תורה ואינון ערבינן על שומעיהן ככלה שהיא עריבה לבעלה נוח לו שלא אמרו, למה שבשעה שנתן הקדוש ברוך הוא התורה לישראל היתה חביבה עליהם ככלה שהיא חביבה על בן זוגה מנין שנא' ויתן אל משה ככלותו.

מדוע המשילו את התורה למתיקות דבש

וכי אין שאר דברים מתוקים?

הנה כתוב תהילים י"ט י"א "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים", וכן בפרק ק"ט ק"ג "מה נמלצו לחכי אמרתך מדבש לפי".

יש להקשות: מדוע המשילו את התורה למתיקות דבש וכי אין שאר דברים מתוקים, כך מקשה ה"חפץ חיים" בהקדמה לספרו "ליקוטי הלכות" ומתירץ באופן נפלא: בידוע שיש לטבע הדבש כוח מתיקות גדול, עד שאם יפול בהם איזה דבר לחם או בשר וכדומה וישתהה בה שיהיו רב במשך הזמן יתהפך הלחם והבשר לדבש גמור, והנה לרוב הפוסקים, אפילו אם נפל בה דבר איסור חוזר הוא להיות היתר גמור, וזהו שאמר הפסוק, שכוח מתיקות התורה הוא גדול הרבה יותר מדבש ונופת צופים, דהיינו אם אדם שוקד על התורה ומתדבק בה כראוי, אפילו אם נפשו היתה רעה מאד, כוח התורה מקדשתו ומטהרתו והוא נהפך להיות איש אחר ממשי'.